

КРИМІНОГЕННИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Ключові слова: засоби масової інформації, криміногенний потенціал, масова комунікація.

Keywords: mass media, criminogenicity potential, mass communication.

Анотація: Розглянуто питання щодо визначення впливу засобів масової інформації на свідомість людини та формування у неї злочинної поведінки.

Abstract: The question of determining the influence of the mass media on the consciousness of a person and the formation of her criminal behavior was considered.

Мільйони газетних смуг щодня потрапляють до рук читачів, хвили сотень радіостанцій пронизують сьогодні ефір, тисячі телевеж, десятки космічних супутників доносять до нас велику кількість інформації різного характеру.

Детермінанти злочинності завжди криються в негативних суспільних явищах, соціальних, політичних, економічних і духовних проблемах, притаманних конкретному суспільству. ЗМІ в свою чергу оприлюднюють ці негативні явища, які породжують умови негативного впливу на суспільство та підтримують його існування.

Криміногенний потенціал – кримінологічне поняття, що розкриває соціальну суть та основні властивості цього явища як особливої форми реально існуючого стану суспільства і важкоуловимою правовою регламентацією. [4]

Криміногенний потенціал ЗМІ може бути обумовлений різними факторами, але насамперед – факторами суб'єктивного характеру. До їх числа можна віднести низький професіоналізм, самовпевненість, легкодумство, комунікаційне та правове нецтво комунікатора, психологічні особливості споживача, специфічні властивості технічних ЗМІ тощо. Тому відсутність прямого умислу на злочинне заподіяння шкоди публікацією в засобах масової комунікації зовсім не виключає настання інших негативних наслідків масового інформування населення. Такі наслідки є ніби супутнім негативним результатом цільового, передбачуваного запланованого результату. Подібного роду ефект масової комунікації варто розцінювати як своєрідну дисфункцію, що має кілька форм прояву.

Перша пов'язана з інформаційним перенасиченням, коли отримані знання залишаються в пасивному стані, оскільки часу на реалізацію інформації в діяльність не залишається, і вона багато в чому виходить за межі сприйняття.

Друга пов'язана також зі зростанням обсягу масової інформації, що буквально

приголомшує читачів, телеглядачів, трохи в меншій мірі радіослухачів. У цьому потоці є і сенсаційні та видовищні повідомлення, і прогнози про злочинність, і «страшні» історії (про лоджерство, маніяків), і компромат, і повідомлення про мафіозні організації та «розбірки» тощо. Створювана в такий спосіб стресова, психічно травмуюча людиєї ситуація, з якої не видно виходу і на яку неможливо вплинути, в якій навіть не можна багато чого зрозуміти, викликає в людей почуття відчуження від повідомлюваних засобами масової комунікації відомостей про правові явища, події, змушує людей перемикаати свою увагу на питання особистого життя: як забезпечити власну безпеку, уберегти майно тощо.

Суть третьої форми прояву дисфункції полягає в тому, що при згадуваному перенасиченні інформацією суспільної правосвідомості наступає «межа терпіння», коли різко знижується в людей здатність до сприйняття правової інформації, але й з'являється почуття протесту, зовсім інша, негативна реакція на інформацію. [1]

Масова комунікація також включена у процес нав'язування різним верствам населення моди на кримінальну субкультуру, що є ще одним потужним фактором відтворення фонових для злочинності явищ. Протягом багатьох років мода на кримінальну субкультуру то з'являлася в нашому суспільстві, то згасала. Зараз ця антикультура є особливим брендом, який входить у моду і що ж моду сам диктує. У суспільстві, де все будується на ідеалі простоти дії, безпроблемної доступності й легкості буття, кримінал – «золотий ключик» до досягнення всіх благ миттєво. Не випадково деяка частина молоді живе під гаслом: «хочу все і відразу». [2]

Зараз соціальна система вражена антигуманістичними тенденціями, які продовжують розвиватися в літературі, мистецтві, кіно, у друкованій і електронній пресі. Не тільки не вповільнюється, але все більше набирає силу процес руйнування інформаційно-психологічної безпеки суспільства. Констатована наявність шкідливого впливу на колективних суб'єктів, у тому числі й у руслі масово-інформаційної віктимогенності. [3]

Актуальним є проведення пропагандистських заходів із використанням засобів масової комунікації (фото, відеозйомки з місця події, процес розслідування злочину з указівкою ролі в учиненні злочинного діяння як особи, що вчинила злочин, так і його жертви). Такі заходи повинні формувати в суспільній свідомості цінності про недоторканність людської особистості, її життя та здоров'я. На превеликий жаль, у засобах масової інформації, особливо на телебаченні, Інтернеті у наш час йде пряма пропаганда культу сили, вирішення будь-якого конфлікту шляхом насильства, знецінювання людського життя, аморальність, безкарність, що негативно впливає на людину, особливо з несформованою мінливою психікою, які проєктують побачене на екранах у реальне життя.

Особливо слід наголосити на необхідності використання можливостей Інтернету. Як показують події останніх років. У світі сформувався інформаційний Інтернет-простір, який постійно розширюється, а інформаційні контакти в ньому здійснюються все інтенсивніше. Необхідно постійно вдосконалювати сайти міських органів внутрішніх справ, розширювати обсяг інформації, яка на них розміщується; створити сайти громадських організацій, спрямовані на поширення інформації щодо захисту від злочинів; налагодити постійне спілкування щодо зазначених проблем із громадянами, особливо молоддю.

Таким чином, умови та причини негативного впливу ЗМІ на злочинність завжди знаходяться у взаємозв'язку одне з одним, проте в деяких випадках можуть взаємозмінювати одне одного, тобто одне й те саме явище може в одних випадках породжувати злочинність, а в інших – лише сприяти їй.

Зменшенню криміногенного потенціалу ЗМІ може сприяти розроблення програм пропаганди ненасильства, духовності, правомірної поведінки, засудження злочинного способу життя, розповсюдження матеріалів, завдяки яким можна довідатися, як уберегти себе від злочинних проявів, як знизити ймовірність опинитися в ролі жертви злочину, а також розробка програм навчання для різних соціальних груп населення.

Список використаних джерел:

1. Назаренко Д.О. – «Роль засобів масової комунікації в детермінації фонових для злочинності явищ в Україні» - 2014 р. – С.106-111 - [Електронний ресурс] – Режим доступу – <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi> ;
2. Галаган В.І. – «Причини та умови негативного впливу засобів масової інформації на формування злочинної поведінки у неповнолітніх» - 2014 р. – С.21-24 - [Електронний ресурс] – режим доступу - http://www.lj.kherson.ua/2014/pravo02/part_4/5.pdf;

3. Науковий вісник Ужгородського національного університету – Юрченко О.Ю. «Значення впливу інформації на запобігання розвитку віктимогенних ситуацій» - 2015 р. – С.79-81 - [Електронний ресурс] - Режим доступу – http://www.visnykuris.uzhnu.uz.ua/file/No.35/part_3/19.pdf;

4. Голіна В.В. – Криміногенний потенціал суспільства: поняття, форми, регламентації» - 2012 р. – С. 166-174.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017